የሰበር መ/ቁ 27869

ኀዳር 10 ቀን 2000 ዓ.ም

ዳኞች፡- መንበረፀሐይ ታደሠ

ፍስሐ ወርቅነህ

ሐጐስ ወልዱ

መስፍን እቁበዮናስ

ሒሩት መለሠ

አመልካች ፡- ፍቅርና ሠላም ኃ/የተ/የግ/ማ - ጠ/ተፈራ ሙሉጌታ ቀረበ

ተጠሪ ፡- 1. ወ/ሮ መሠረት ኃይሉ ቀረቡ

2. አቶ ትሁት ማሞ ጠ/ደረጀ ወርቁ ቀረበ፡፡

ፍ ር ድ

በዚህ መዝገብ የቀረበው ጉዳይ የጀመረው በፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት ነው፡፡

በተጠሪዎች መሐከል የነበረው ጋብቻ በ10/03/95 ከፈረሰ በኋላ የንብረት ክፍፍል ክርክሩ ቀጥሎ ባለበት ሁኔታ የአሁኑ አመልካች የባልና ሚስቱ የጋራ ንብረት ናቸው የተባሉት የአ/አበባና በደ/ዘይት ከተማ የሚገኙት ቤቶች 2ኛ ተጠሪ ለማህበሩ በአይነት መዋጮ የሰጡት በመሆኑ ቤቶቹ የማህበሮቹ ናቸው በማለት ተቃውሞ አቅርቧል፡፡

ፍ/ቤቱም የግራ ቀኙን ክርክር መርምሮ 2ኛ ተጠሪ የትኛውን ቤት ለማሕበሩ እንዳዋጡ የሚያሳይ የቤት6 አድራሻና ቁጥር በግልጽ በመመሥረቻ ፅሁፉ ላይ አልተመለከተም፡፡ በመሆኑም በሕጉ የማይንቀሳቀስ ንብረት ማስተላለፍን የተመለከተው የመመዝገብ ተግባር አልተፈፀመም፤ የቤቱን የባለቤትነት ምስክር ወረቀት አቅርቦ ቤቱ የኩባንያው መሆኑን አላስረዳም በማለት ተቃውሞውን ሳይቀበለው ቀርቷል፡፡ ጉዳዩ በይግባኝ የቀረበለት የፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤትም ይህንኑ ውሣኔ አፅንቶታል፡፡

የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም በዚህ ውሣኔ ላይ ነው፡፡

ይህ ችሎትም ቤቱ ለኩባንያው በመዋጮ ተሰጥቷል ወይ የሚለውን ነጥብ ለመመርመር ሲል መልስ ሰጪ እንዲቀርቡ አድርጓል፡፡ ግራ ቀኙም ክርክራቸውን በፁሑፍ እና በ፡ ›ተዋል፡፡ ችሎቱም መዝገቡን መርምሯል፡፡

አመልካች ክርክር የተነሳበት ቤት ለማህበሩ በመዋጮ ተሰጥቷል የሚለው 2ኛ ተጠሪ ቤቱን ለማህበር መስጠታቸው በማሕበሩ መመሥረቻ ጽሁፍ ላይ ተመልክቷል፡፡ የማሕበሩ መመሥረቻ ጽሁፍም በውልና ማስረጃ ምዝገባ ጽ/ቤት ተመዝግቧል በማለት አመልካች ተከራክሯል፡፡ 2ኛ ተጠሪ ደግሞ የተከራከረው በመመስረቻ ጽሁፍ ላይ በመዋጮ ተሰጠ የተባለው ቤት አድራሻውን ቁጥሩ በግልጽ ያልተጠቀሰና የማይንቀሳቀስ ንብረትን ለሌላ 3ኛ ወገን ለማስተላለፍ በህጉ የተመለከተው የምዝገባ ስርዐት ያልተሟላ ነው በማለት ሲሆን 1ኛ ተጠሪ ደግሞ በማህበሩ ተዋጣ ሲባል እኔ አልተስማማሁም በማለት ነው፡፡

በአንድ የንግድ ማህበር ውስጥ የአክስዮን ባለድርሻ ለመሆን አባላቱ ድርሻቸውን በጥሬ ገንዘብ ወይም በአይነት ሊያዋጡ ይገባል፡፡ ኃ/ የተወሰነ የግል ማህበር ሲቋቋም በሚዘጋጀው የመመስረቻ ጽሑፍም እያንዳንዱ ማህበርተኛ ያስገባው የመዋጮ የገንዘብ ልክና በዓይነት ያገባው የመዋጮ ግምት ሊገለጽ እንደሚገባ በንግድ ህጉ ቁጥር 517/ሠ/እና/ረ/ ሥር ተመልክቷል፡፡ በእርግጥ በንግድ ህጉ ላይ በዓይነት የተዋጣው ንብረት በምን አይነት ዝርዝር ሁኔታ መመስረቻ ጽሁፉ ላይ ሊገለጽ እንደሚገባ በግልጽ የተመለከተ ነገር የለም፡፡ ነገር ግን የተዋጣው የንብረት አይነት በማያሻማ ሁኔታ ለመለየት በሚያስችል መልኩ ሊገለጽ ይገባል፡፡ ንብረቱን በትክክል ለመለየት ወይም ለማወቅ የሚያስችል ሁኔታ ካለ ግን የተለያዩ ዝርዝር ነገሮች አልተገለፀም በሚል ብቻ መዋጮ አልተደረገም ማለት ተገቢ አይሆንም፡፡

በተያዘው ጉዳይ 2ኛ ተጠሪ የኩባንያው 27% አክስዮን ባለድርሻ የሆኑት በዓይነት ባዋጡት መዋጮ መሠረት ነው፡፡ ከዚህም መዋጮ አንዱ በአ/አበባ የሚገኘውና ክርክር የተነሳበት ቤት መሆኑን አመልካች ይገልፃል፡፡ 2ኛ ተጠሪ ደግሞ የቤቱ አድራሻና ቁጥር ተለይቶ ያልተጠቀሰ በመሆኑ በመዋጮ የተሰጠው ክርክ 221 ቤት ነው ሊባይ አይችልም ሲሉ ይከራከራሉ፡፡ እኛም እንዳየነው ሀመመስረቻ ጽሁፍ ላይ አ/አበባ የሚገኘው ቤት በወዋጮ የተሰጠ መሆኑ ከመገለፁ በቀር የቤቱ አድራሻና ቁጥር ተለይቶ አልተመለከተም፡፡ በመሆኑም 2ኛ ተጠሪ ያዋጡት የቱን ቤት ነው የሚለው ሊመለስ ይገባል 2ኛ ተጠሪ በመዋጮ የተሰጠው አ/አበባ የሚገኘው ቤት ክርክር የተደረገበት ሳይሆን ሌላ ቤት ነው፣ በአ/አበባ ውስጥ ከአንድ ቤት በላይ አለኝ በማለት የሚያቀርቡት ክርክር የለም፡፡ አንድ ውል ግልጽ ባልሆነ ጊዜ ደግሞ ሊተረጐም የሚገባው የተዋዋዮቹ ሐሳብ ምን እንደነበረ በመፈለግ ጭምር እንደሆነ የፍ/ህ/ቁ. 1733 ያመለክታል፡፡ 2ኛ ተጠሪም በአ/አበባ ያላቸው አንድ ቤት ብቻ ከሆነ ለኩባንያው በዓይነት ለማዋጣት ያሰቡት ይህንኑ ቤት ነው ተብሎ ነው ሊተገኰም የሚገባው 2ኛ ተጠሪ ያዋጡት ሌላ ቤት እንደሆነ ክርክር ሳያቀርቡ የቤቱ አድራሻና ቁጥር ተለይቶ ባለመገለፁ ብቻ በግልጽ የተሰጠ መዋጮ የለም በማለት የቀረበው ክርክር የህግ መሠረት የለውም፡፡

ከዚህ ሌላ 2ኛ ተጠሪ ያቀረቡት ክርክር የማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ ያለን መብት ለማስተላለፍ የባለቤትነት ስም የማዛወር ሥርዓት አልተፈፀመም የሚል ነው፡፡ ከመዝገቡ የመመስረቻ ጽሑፍ በውልና ማስረጃ መዝገባ ጽ/ቤት የተመዘገበ እና በሚመለከተው የኢንቬስትመንት ባለሥልጣን ዘንድ ቀርቦ እንደተመዘገበ ተረድተናል፡፡ የቤቱ ሥም በኩባንያው ተዛውሮ በማይንቀሳቀስ ንብረት መዝገብ ውስጥ አለመመዝገቡ በ3ኛ ወገኖች ላይ መቃወሚያ እንዳይሆን ከሚከለክላቸው በቀር ንብረቱ በዓይነት በመዋጮ መሠጠቱን ውጤት አያሳጣውም፡፡ ይህንንም ከፍ/ሕ/ቁ. 2878 መገንዘብ ይቻላል፡፡

በሌላ በኩል 2ኛ ተጠሪ ንብረቱ የጋራ ሃብት በመሆኑ ያለእሳቸው ፈቃድ ለ3ኛ ወገን ሊተላለፍ እንደማይችል ተከራክረዋል፡፡ በእርግጥ የባልና ሚስት የጋራ ሀብት የሆነ አንድ የማይንቀሳቀስ ንብረት ሀብትነትን ወይም ሌላ መብት ለ3ኛ ሰው ለማስተላለፍ የሁለቱም ተጋቢዎች ስምምነት ማስፈለጉ በተሻሻለው የቤተሰብ ፣ 222 68/1/ ሥር የተመለከተ ሲሆን ስምምነቱን ያልሰጠው ተጋቢም ውሉ እንዲፈርስ ለፍ/ቤት ጥያቄ በማቅረብ ውሉ እንዲፈርስ ማድረግ ይችላል፡፡ (የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ ቁጥር 69/1/) ውሉ የአንደኛው ተጋቢ ስምምነት ሳይኖር በመደረጉ ብቻ ከጅምሩ ውጤት አልባ ሳይሆን ይልቁንም ውጤት እንዳይኖረው አንደኛው ተጋቢ ለፍ/ቤት ጥያቄ በማቅረብ ማስፈረስ ያስፈልገዋል፡፡

በተያዘው ጉዳይ 1ኛ ተጠሪ ይኸው 2ኛ ተጠሪ ከማህበሩ ሌላዋ የአክስዮን ባለድርሻ ጋር ያደረጉት ስምምነት እንዲያፈርስላቸው ለፍ/ቤት ጥያቄ አቅርበው አላስፈረሱም፡፡ በመሆኑም ውሉን ሲዋዋሉ ስለማላውቅ ቤቱ ለማህበሩ በመዋጮ ሊሰጥ የማይገባው የባልና ሚስት የጋራ ሀብት ነው በማለት ያቀረቡት ክርክር ተቀባይነት የለውም፡፡

በአጠቃላይ ክርክር የተነሳበትን ቤት 2ኛ ተጠሪ በአመልካች ማህበር በአይነት ያዋጡት በመሆኑ የባልና ሚስት የጋራ ንብረት ነው በሚል የተሰጠው ውሣኔ የሕግ ስህተት ያለው ነው፡፡

<u>ው ሣ ኔ</u>

1. የፌ/መ/ደረጃ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 9392 በ10/01/1998 በወረዳ 17 ቀበሌ 21 ቁጥር 432 የሆነው ቤት 2ኛ ተጠሪ ለአመልካች ማህበር በአይነት ያዋጡት የማህበሩ ቤት አይደለም በማለት የሰጠው ውሣኔ ተሽሯል፡፡
2. ከፍ ሲል ቁጥሩና አድራሻው የተጠቀሰው ቤት ለአመልካች በዓይነት የተዋጣ ንብረት ነው፡፡
3. ቤቱን በተመለከተ የፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት የሥር ፍ/ቤት ውሣኔን በማጽናት በመ/ቁ. 42402 ህዳር 21/1999 የሰጠው ውሣኔ ተሽሯል፡፡
4. ወጪና ኪሣራ ግራ ቀኙ ይቻቻሉ፡፡

መዝገቡ ተዘግቷል፡፡ ለመዝገብ ቤት ይመለስ፡፡

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት፡፡ነ/ዓ

የፍ/ብ/ይ/መ/ቁ. 29343

ሚያዝያ 7 ቀን 2000 ዓ.ም

ዳኞች፡- ዓብዱልቃድር መሐመድ

መስፍን ዕቁበዮናስ

ሒሩት መለሠ

ታፈሰ ይርጋ

መድህን ኪሮስ

አመልካች፡- 1. ወ/ሮ አምሳለ ተፈራ

2. ወ/ት ሴንሳ ኢላላ } ጠበቃ ተስፋዬ ዘውዴ ቀረቡ

ተጠሪ ፡- ወ/ት አበባ አድማሱ ጠበቃ ጥጋቡ ጌጤ ቀረቡ

መዝገቡ ተመርምሮ ቀጥሎ የተመለከተው ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍ ር ድ

ይህ ጉዳይ የተጀመረው በፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ሲሆን የአሁን አመልካቾች በተጠሪ ላይ ባቀረቡት ክስ 1ኛ ከሳሽና ሟች አቶ ኢላላ ኢብሳ በጋብቻ ሥርዓት ግዴታ ውስጥ እያሉ 2ኛዋን ከሳሽ ወልደዋል፡፡ ሟች አቶ ኢላላ ኢብሳ የካቲት 29 ቀን 1995 ዓ.ም ከዚህ ዓለም በሞት የተለዩ ሲሆን ተከሳሽ የሟች ልጅ ናቸው፡፡ ሟች እና 1ኛ ከሳሽ ታህሣሥ 18 ቀን 1962 ዓ.ም በአዲስ አበባ ከተማ ተጋብተው በቂርቆስ ክ/ከተማ ቀበሌ 09 ቁጥር 836 በሆነ መኖሪያ ቤት እየኖሩ በካርታ ቁጥር 31619 አቶ አክሊሉ አጥላባቸው ከተባሉ ግለሰብ የገዙትን መኖሪያ ቤት እያከራዩ ለትዳር ጥቅም አውለዋል፡፡ የከተማ ቦታና ትርፍ ቤት ለመንግስት ያደረገው አዋጅ ቁጥር 47/67 ሲታወጅ ባልና ሚስቱ ተነጋግረው ለዚህ ክስ ምክንያት የሆነውን በቂርቆስ ክ/ከተማ ቀበሌ 09 ቁጥር 836 የሆነውን ቤት በጋራ ሀብትነት መርጠው የኪራይ ገቢ ይሰበስቡበት የነበረውን ከላይ የተገለፀውን መኖሪያ ቤት በትርፍነት ለመንግሥት አስረክበዋል፡፡

የ1ኛዋ ከሳሽ እና የሟች የጋራ ሀብት የሆነውን እንዲሁም የ2ኛዋ ከሳሽ የውርስ ድርሻ የተቋቋመበትን መኖሪያ ቤት ሟች አቶ ኢላላ ኢብሳ በሞት ከተለዩበት ከየካቲት 29 ቀን 1995 ዓ ተከሳሽዋ በይዞታቸው ሥር አድርገው በወከሏቸው ግለሰቦች አማካ[illegible] [illegible]ራዩ በኪራዩ ገቢ እስካሁን በብቸኝነት ይጠቀሙበታል፡፡ ይሄው ቤት በአነስተኛው በወር ብር 3.500 ሊከራይ የሚችል ሲሆን ሟች ሕይወታቸው ካለፈበት ጊዜ ጀምሮ ክስ እስከቀረበበት ጊዜ ድረስ በብቸኝነት በመሰብሰብ ያለአግባብ የበለፀጉ ስለሆነ የ2 ዓመት ከ5 ወር ገቢው ብር 101.500 /አንድ መቶ አንድ ሺህ አምስት መቶ/ ስለሚሆን የ1ኛ ከሳሽ ድርሻ ብር 50.750 የ2ኛ ከሳሽ ብር 25.375 ተከሳሽ እንዲከፍሉና ቤቱም በሐራጅ ተሸጦ እንድንከፋፈል ይወሰንልን በማለት ጠይቀዋል፡፡

የከሳሾች ክስና ማስረጃ ለተከሳሽ ደርሶ በሰጡት መልስ 1ኛ ከሳሽ ከሟች ጋር በጋብቻ ተቆራኝተው በነበረ ጊዜ በካርታ ቁጥር 31619 የተመዘገበውን ቤት ከአቶ አክሊሉ አጥላባቸው ገዝተው ለጋብቻ ጥቅም ሲያውሉት እንደነበር ያቀረቡት ከሀቅ ያፈነገጠ ነው፡፡ የተጠቀሰው ቦታና ቤት አቶ ኢላላ ኢብሳና አቶ ለማ ኢብሳ በጋር ገዝተውት የነበረ ሲሆን አቶ ኢላላ ኢብሳ በመሬቱና በቤቱ ላይ በግላቸው ሙሉ መብት አልነበራቸውም፡፡ ቤቱ በጋራ ሐብትነት ተመርጦ ነው በማለት ከሳሾች በክሳቸው የጠቀሱትም ሐሰት ነው፡፡ ሟች አቶ ኢላላ ኢብሳ ለመንግስት ያስረከቡትን ቤት ከአቶ ለማ ኢብሳ ጋር የጋራ ስለነበር የግሌ ነው ብሎ ለመምረጥ የሚያስችል መብት ስላልነበራቸው ቤትና መሬቱን ከማስረከብ በስተቀር ምንም ማድረግ የማይችሉ ስለነበርና ቤቱም ተከፍሎ ባላለቀ የባንክ ብድር ዕዳ ተይዞ የነበረ በመሆኑ በእነዚህ ምክንያቶች ቤትና ቦታውን መንግሥት በትርፍነት ወረሰው እንጂ ባልና ሚስቱ መክረው አላስረከቡትም፡፡